

godine brisali iz nacionalnog kontinuiteta period između 1918-41, zbog propadanja nacionalne ideje, a iz istog razloga savremena vlast u Jugoslaviji nadovezuje se na 1941. godinu preskačući potonjih 60 godina. Slično se dešava i u Rusiji. Svuda gde u sećanju dominiraju lomovi, prevladavanje prošlosti jeste dramatičnije i konfliktnije. U ovoj knjizi prevladavanje prošlosti praćeno je ponajviše kroz idejne sukobe zemalja suočenih sa stalnim promenama novog početka (SR Nemačka, Jugoslavija). Ipak prostori sećanja nisu u svim zemljama isti. Negde su ključna mesta uspomena i dominantni prostori sećanja logori, ratovi (Nemačka), negde nacionalnooslobodilački ustanci (Balkan), a negde su uporišta sećanja prijatnija (Francuska). Ove razlike utiču na karakter istoriografije i onaj deo identiteta koji se direktno oslanja na istoriju. Ipak treba dodati da se sa izmenama generacija menja se i kultura sećanja. Novoj nemačkoj generaciji, koja je tek preko dedova uvučena u nacizam, npr. više nisu kao ranije aktuelne strategije potiskivanja, poricanja i rasterećenja uoploćenju sa prošlošću. Tome nasuprot kod intelektualaca-konvertita bivših socijalističkih režima na delu su upravo ove strategije koje na zapadu postaju izlišne. Fašistička prošlost na zapadu više nije tako snažna pretnja pojedinačnom i kolektivnom identitetu da se mora potiskivati ili prećutkivati. Komunistička, pak, prošlost je u zemljama bivšeg socijalizma veća pretnja novom antitotalitarnom identitetu, pa je treba na različite načine preraditi.

Naredno pitanje je da li je, kako misle skeptici, prikazano konfliktno prevladavanje prošlosti nakon 1989. u neskladu sa globalizacijom, naročito evropskim ujedinjenjem kao dominantnim pravcem razvoja? U sociološkoj raspravi o globalizaciji mogu se prepoznati dve verzije sistemske integracije: 1. pristup Volderstine teorije o svetskom sistemu koji određuje razvoj svetskog kapitalizma; 2. Gidensovo viđenje globalizacije kao višeslojnog i složenog međusistemske sporazuma u kom dominira apstraktni sistem utemeljen na znanju koji usklađuje ljudske aktivnosti. Preduslov međusistemske integracije je unutarstemska stabilnost koja je nezamisliva bez minimuma idejne saglasnosti. Zato, kod obe vizije integracije prevladavanje prošlosti ima aktivnu ulogu, tj. fragmentarizacija istorije u obliku isključivog slavljenja nacionalne prošlosti i demonizacije neprijatelja nacije, bar implicitno, jeste prepreka međudržavnoj saradnji. Ipak, dijalektički posmatrano i širenje nacionalizma je deo procesa globalizacije, kao što je standardizacija nacije početni stupanj globalizacije. Premda je svaki nacionalizam različit, svi nacionalizmi koriste zajedničke jezike i simbole (A. Smith). U globalnoj političkoj raspravi nacionalizmi postaju hibridni jer međusobno razmenjuju ideje, pa i prevladavanja prošlosti pokazuju slične mehanizme i obrasce. Upadljiva nesaglasnost u tumačenju ključnih zbivanja iz bliže prošlosti svedoči da nema jednostavne homogenizacije i integracije u globalnom društvu. S druge strane, pak, i konfliktni aspekti raznolikosti u istorijskom sećanju, kada se istorijske razlike povezuju sa političkim sukobima, pripadaju globalnoj integraciji, jer jasno otkrivaju potrebu za zajedničkim regulativnim ustanovama. Nema saradnje bez tolerancije prema različitim tumačenjima istorije kao osnove identiteta.

Ima i mišljenja da je kraj hladnog rata, uprkos oživljavanju nacionalizma, pokazao da je ideja nacionalnog društva kratkoročna (M. Shaw). Ortodoksni dijalektičari primetili bi da je nakon sloma socijalizma globalizacija krčila put oživljavanjem nacionalizma, jednako kao što je kosmopolitizaciju i globalizaciju pripremio i socijalizam u teoriji i praksi kidajući spone 19. veka u nerazvijenim delovima sveta. Dodaje se da se novi evropski nacionalizmi ipak razlikuju od klasičnih iz 19. veka, koji su stremili nacionalnim državama. Savremeni etnički identitet sapostoji unutar snažne skale raznolikosti, tj. konkurentskih oblika identiteta